

waren; maar het was voor den teederen vader niet uit te staan, dat zijn geliefd kroost daar boven doodelijk ziek lag, en hij geen troost, geene hulp kon aanbrengen. Ten laatste kan hij zich niet langer bedwingen: hij neemt eene ladder, en klimt daarmede naar 't raam der ziekenkamer, om zijne dierbare kinderen dan toch eens te zien — maar het gezigt van hunne gelaatstrekken, zoo misvormd door de schen- nende hand der vreeselijke ziekte, doet hem zoo zeer ont- stellen, dat hij zelf er door wordt aangetast. Spieghe! be- zweek onder de ziekte, die hij zich door 't inwilligen van zijn vaderlijk gevoel op den hals had gehaald; hij overleed in den ouderdom van drie en zeventig jaar, en werd te Amsterdam begraven.

JACOB CATS.

1577—1660.

WERKEN.

Gedichten: Twee en tachtig jarig Leven. — De Huwelijks-Fuik. — Hofgedachten. — Invallende Gedachten. — Doodkist voor Levenden, enz.

Aller dichteren Bestevaer, gelijk Huygens hem noemt, werd te Brouwershaven, waar zijn vader zitting in den raad had, geboren. In zijne vroegste jeugd verloor hij zijne moeder, wier broeder hem tot zich nam, toen zijn vader ten tweeden male, en wel met eene uitheemsche vrouw, in 't huwelijk trad. Hij zegt hiervan:

*Een oom tot ons geneyght, en konde niet gehengen,
Om by een Walsche vrou ons op te laten brengen:
Schoon wy vier kinders zijn, hy des al niet te min,
Maeckt ons uyt rechte gunst een deel van sijn gesin.*

Het was waarschijnlijk zijn oom, die hem aan de Leyd- sche hoogeschool in de letteren en rechten liet studeeren,

terwijl hij zich ook met vlijt op de dichtkunst toelagde, waarvoor hij bijzonder veel lust en aanleg gevoelde:

*Ick leerde Griecxe tael, en schoon ick maer begon,
Het scheen, dat ick terstont oock versen maken kon.*

Zijne studiën volbragt hebbende, deed hij eene reis door Frankrijk, en promoveerde te Orleans tot doctor in de rechten. In het land teruggekeerd, zette hij zich in zijne geboorteplaats neder, en had daar 't geluk eene vrouw van Goeree, beschuldigd van heksen en tooveren, toen nog sterk in den smaak, vrij te spreken. Eene langdurige derdendaagsche koorts, die hem niet wilde verlaten, deed hem besluiten voor zijne gezondheid eene reis naar Engeland te doen, waar hij Londen, de hoogeschool van Oxford en die van Cambridge bezocht. Spoedig na zijne terugkomst vestigde hij zich te Middelburg, en trad daar in 't huwelijk met

*Een vrou van sneég vernuft en geestigh in manieren,
Sy kon een huysgesin naer rechten eysch bestieren;
In plaetse dat de jeught romansche grillen leest,
Soo is Plutarchus selfs haer tijtverdrif geweest.
Maer Godes Heiligh woort, als meest by haer gepresen,
Dat was se boven al genegen om te lesen.*

Cats betrok met haar zijne buitenplaats te Grijpskerke, in de nabijheid van Middelburg, en gaf zich daar geheel aan een landelijk leven en 't beoefenen der letteren over.

Na het eindigen van het twaalfjarig bestand, leed hij groote schade aan zijne landerijen, die onder water werden gezet. Dit wikkeld hem in langdurige processen, en eer die geëindigd waren, werden hem bijna gelijktijdig de betrekking van hoogleeraar in de rechten aan Leydens hoogeschool, en die van pensionaris te Middelburg aangeboden. Hij koos na rijp beraad de laatste. Waarom hij ze vier jaar later, in 1625, weder nederlegde, verhaalt hij aldus:

*Ick sat eens op een tijt te midden in de boecken,
 En Hollants eerste stat *) die quam my daer versoecken,
 Door heeren (des gelast) tot haren eersten raet, †)
 En drongh my krachtigh aen tot soo een waerden staet.
 Ick was een langen tijt onseecker wat te seggen,
 Dus ging ick 't wichtigh stuck wat naeder overleggen.*

Ondanks de tegenkating zijner vrouw, en de pogingen zijner Middelburgsche vrienden om hem het aanbod te doen afslaan, rekende Cats zich verplicht zijne roeping te volgen en hij vertrok als pensionaris naar Dordrecht. Hier vond hij vele beoefenaars der dichtkunst, welke zich bij hem aansloten, en daarom de Dordrechtsche, gelijk de bezoekers van Hooft, maar minder juist, de Muider school zijn genaemd.

In 1627 had onze handel veel te lijden door den oorlog, welke tussehen Frankrijk en Engeland was uitgebarsten:

*Daer moght schier niet een schip uyt dese landen komen,
 Of 't wierd van hier of daer den koopman afgenomen,
 En dit was voor ons lant een droevigh ongeval,
 Vermits het onheyl klom tot wonder hoogh getal.
 En mits om dit geschil ons saecken quaelijck stonden,
 Soo wierd ick van den staet naer Engelant gesonden.*

Koning Karel schepte zoo veel behagen in onzen Cats, dat hij hem met de ridderorde van St. Joris vereerde.

Na het sluiten van den Munsterschen vrede, werd hij raadpensionaris van Holland, en bekleedde in 1651 het voorzitterschap bij de groote vergadering van de Staten der zeven Provinciën, welke hij plegtig opende en, om geene der partijen te kwetsen, met eene dichterlijke, weinig zaakrijke rede sloot. Toen vraagde hij zijn ontslag; want den vier-en-zeventigjarigen grijsaard vielen de zorgen der regeering te zwaar; doch, zoo beschrijft hij,

*) Dordrecht.

†) Pensionaris.

*Als ick nu van den staet mijn afscheyt had genomen,
 En dat ick, naer my docht, nu vryheyt had bekomen,
 Wierd my nogh evenwel een nieuwe last bereyft,
 En even t' huys gebraght en op den hals geleyt:
 Dit was een wightigh pack, dat in mijn oude dagen
 Ick, van den staet versocht, met onlust heb gedragen.*

Dit wigtig pak was niet minder, dan zich nogmaals in gezantschap naar Engeland te begeven, om de verwikkelingen, waarin Cromwell ons land had gebraght, te gaan ontwarren. De reis had den vaderlandslievenden grijsaard noodlottig kunnen worden, want twee matrozen werden op 't schip, waar zich de afgezanten bevonden, door eene besmettelijke, naar pest zweemende ziekte aangetast. Doch 't gevaar steeg nog hooger. Terwijl de gezanten nog onderhandelden, raakten Tromp en Blake slaags, waarop het Londensch gepeupel hun zooveel overlast en beleedigingen aandeed, dat zij zich te Chelsea moesten gaan vestigen, waar eene gewapende magt hen beschermd. Spoedig kwam hieraan een einde, want het gezantschap moest terug komen vóór het uitloopen der Hollandsche vloot.

Nu betrok de grijze Cats Sorghvliet, eene buitenplaats tusschen 's Gravenhage en Scheveningen, om zijne laatste dagen in rust door te brengen, terwijl aan zijne vruchtbare pen nog vele gedichten ontvloeiden, waarvan het laatste een gebed was, dat hij zich, weinige uren vóór zijn dood, nog liet voorlezen. Ook sliep hij hier op twee-entachtigjarigen ouderdom ten eeuwigen leven in.

Cats was bijzonder bedreven in de rechten en wetten des lands, sprak sierlijk onze schoone moedertaal, en verstond, behalve Latijn en Grieksch, de Engelsche, Fransche, Hoogduitsche, Italiaansche en Spaansche taal. Hij was in zoo hooge mate de algemeen geliefde dichter des volks, dat bijna twee eeuwen lang, in alle huizen, waar een bijbel prijkte, aan de werken van Vader Cats eene plaats daarneven werd ingeruimd.